

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна
Кафедра історіографії, джерелознавства
та археології

„ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ
(шифр і назва навчальної дисципліни)

напряму підготовки історія 6.020302
(шифр і назва напряму підготовки)

для спеціальності історія
(шифр і назва спеціальності(тей))

спеціалізації _____
(назва спеціалізації)

факультет історичний
(назва факультету)

Кредитно-модульна система
організації навчального процесу

Харків 2010

Спеціальні історичні дисципліни. Робоча програма навчальної дисципліни
для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки історія, спеціальністю архівознавство

” _____ ” _____, 2010 - _____ с.

Розробники Іващенко Вікторія Юріївна. Канд. істор. наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історіографії,
джерелознавства та археології

Протокол № _____ від ” _____ ” _____ 2010 р.

Завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та археології

(підпис)

(Посохов С. І.)
(прізвище та ініціали)

” _____ ” _____ 2010 р.

Схвалено методичною комісією

історичного факультету

Протокол № _____ від ” _____ ” _____ 2010 р.

” _____ ” _____ 2010 р. Голова _____ (Тумаков О. І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів - 3	Галузь знань (шифр і назва)	Нормативна
	Напрямок підготовки <u>історія</u> (шифр і назва)	
Модулів - 3	Спеціальність (професійне спрямування): <u>історія</u>	<i>Рік підготовки:</i>
Індивідуальне науково-дослідне завдання - <u>курсова робота</u> (назва)		4-й
Загальна кількість годин - 108		<i>Семестр</i>
		7, 8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента- -	Освітньо-кваліфікаційний рівень: „бакалавр”	<i>Лекції</i>
		38 год.
		<i>Практичні , семінарські</i>
		24 год.
		<i>Самостійна роботи</i>
		46 год.
		<i>ІНДЗ:</i> год.
<i>Вид контролю: і с н и т</i>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс "Методика викладання історії в школі" є загальним нормативним курсом для студентів історичного факультету. Він посідає вагоме місце у професійній та практичній підготовці майбутнього учителя історії.

В умовах реформування середньої освіти та інтеграції України до європейського освітнього простору перед вчителем постає складне завдання – сформувати цілісне уявлення про цілі та зміст сучасної шкільної освіти, і водночас віднайти ефективні механізми для навчання та виховання у своїх учнях умінь швидко адаптуватися до мінливих умов життя, працювати з великим обсягом різноманітної інформації, самостійно здійснювати її пошук, обробку, аналіз, зберігання, працювати у співдружності з іншими та спільно досягати мети.

Мета курсу – надати студентам уявлення про основні закономірності навчання історії та теоретичні засади історичної дидактики, сформувати уміння, які будуть використані у практиці навчання та виховання школярів на уроках історії.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати: методологію методики як наукової дисципліни, зміст навчальних програм та підручників із курсів всесвітньої та вітчизняної історії, засоби, методи та основні прийоми навчання історії, способи перевірки знань та умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень, форми позакласної та позашкільної роботи з історії;

вміти: визначати мету та завдання шкільних курсів історії, аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу, складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів, розробляти завдання та тести для перевірки знань та умінь учнів, вести педагогічне спостереження.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

ТЕМА 1. Методика викладання історії в школі: предмет, завдання, місце в ряду психолого-педагогічних дисциплін

Визначення предмету методики викладання конкретних навчальних дисциплін. Зв'язок курсу з іншими дисциплінами. Методи наукового дослідження шкільного навчання історії. Особливості педагогічного спостереження та педагогічного експерименту.

ТЕМА 2. Образ сучасного педагога

Учитель як особистість і професіонал. Зовнішній вигляд як компонент позитивного іміджу. Педагогічне спілкування. Учитель як «актор» та «менеджер». Права та обов'язки вчителя. Шляхи підвищення професійної кваліфікації вчителя історії.

ТЕМА 3. Сучасні стратегії розвитку шкільної історичної освіти

Цілі шкільної історичної освіти: історична освіта як засіб формування громадянської позиції (модель «громадянсько-патріотичного виховання»); історична освіта як складова формування наукової картини світу (модель «вивчення закономірностей історичного розвитку»); історична освіта як шлях розвитку вмінь, навичок, компетентностей учнів (модель «засвоєння основ ремесла історика»). Компетентностний підхід. Засоби організації систематичних курсів історії: лінійний та концентричний. Реформування середньої освіти в Україні.

ТЕМА 4. Зміст шкільної історичної освіти

Теорії формування змісту освіти. Взаємозв'язок навчального предмету та базової науки. Навчальні програми з історії. Підручники з історії. Структура шкільного підручника. Співвідношення фактів і теорії у шкільних курсах історії.

ТЕМА 5. Пізнавальні можливості учнів як фактор процесу навчання у школі

Погляди на особистість у філософії та психології. Основні компоненти пізнавальних можливостей учнів. Діагностика пізнавальних можливостей

учнів у навчанні історії. Сучасна психологія і педагогіка про індивідуальні особливості сприйняття інформації різними учнями.

ТЕМА 6. Засоби формування вмінь та ключових компетенцій як компонент змісту шкільної історичної освіти

Класифікація основних умінь (компетенцій). Хронологічні вміння. Картографічні вміння. Образні уміння. Логічні уміння. Оцінні уміння. Методика формування умінь.

МОДУЛЬ 2

ТЕМА 7. Традиційний урок історії в сучасній школі

Загальна характеристика традиційної системи навчання. Типологія уроків з історії. Структури основних типів уроків. Форми уроків з історії. Способи розподілу навчального часу згідно основних етапів уроків. Підготовка вчителя до уроку історії. План-конспект уроку. Переваги та недоліки традиційного системи навчання.

ТЕМА 8. Інноваційні методики та технології в історії

Загальна характеристика інноваційних систем навчання. Нові освітні технології та моделі навчання з історії: технологізація навчання; проблемно-діалогове навчання; інтерактивне, кооперативне навчання; творчо-імпровізаційний елемент у навчанні; метод проектів та моделювання; учнівські дослідження й організація самостійної навчальної діяльності. Проблеми інноваційного навчання.

ТЕМА 9. Усні словесні методи навчання

Місце і роль усних словесних методів у традиційній методиці навчання історії. Етапи оволодіння усними словесними методами. Основні вимоги до викладу учбового матеріалу. Методи усного викладу: повідомлення, опис, характеристика, розповідь, лекція, пояснення, судження, бесіда. Особливості шкільної лекції.

ТЕМА 10. Методи роботи з друкованими текстами

Історичні джерела, підручники, книги, робочі зошити у навчанні історії. Правильна організація процесу читання. Швидкість читання і сприйняття інформації. Значення історичних джерел в процесі навчання історії. Основні види документального матеріалу. Прийоми роботи з історичними документами. Методичні рекомендації в роботі з підручником історії. Особливості методики роботи з підручником у молодших, середніх і старших класах. «Робочий зошит» у навчанні історії в школі.

ТЕМА 11. Методи наочного навчання історії

Функції і значення наочного навчання історії. Види наочності. Предметна наочність, її особливості і можливості використання у навчанні історії в школі. Образотворча наочність. Її особливості і можливості використання у навчанні історії в школі. Учбові картини на уроках історії, методи роботи з сюжетними та типологічними картинами. Прийоми роботи з

портретом історичної особи. Карикатура у навчанні історії. Вимоги до використання ілюстрацій підручника. Умовно-графічна наочність, її місце і роль у навчанні історії. Історична карта, види карт. Методика роботи з історичною картою. Прийоми роботи зі схемами, таблицями, діаграмами.

МОДУЛЬ 3

ТЕМА 12. Комп'ютерні засоби навчання та їхнє місце в системі навчання історії.

Мультимедійна презентація уроку. Основні типи електронних видань. Електронний підручник. Комп'ютерні ігри навчального характеру. Інтернет на уроках історії.

ТЕМА 13. Навчання у грі

Поняття ділової та дидактичної гри. Психологічна наука про сутність гри. Загальна характеристика ігрової моделі навчання. Класифікація навчальних ігор. Навчально-рольова гра (гра-драматизація). «Ігри-моделі», «правові ігри», «історичний аукціон». Кейс-метод. Методика навчання у грі.

ТЕМА 14. Кооперативне навчання

Суть і мета кооперативного навчання. Методичні принципи і прийоми організації роботи мікрогруп учнів. «Прямі і перехресні» групи. Форми і технології «кооперативного навчання». «Круглий стіл», «рішення проблем», «лінійна побудова» тощо. Методика оцінювання навчальних досягнень учнів, самооцінювання. Проектне навчання. Індивідуальна, групова, парна самостійна діяльність учнів у проектному методі навчання.

ТЕМА 15. Оцінювання навчальних досягнень на уроках історії

Функції оцінювання: навчальна, розвивальна, виховна, соціально-практична. Нові вимоги до принципів і методів оцінювання в умовах модернізації мети і змісту освіти. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з історії України і всесвітньої історії за 12-бальною системою оцінювання. Тематичне оцінювання. Система запитань при оцінюванні. Тести, їхні типи. Оцінювання учбових досягнень учнів в інноваційних моделях навчання: теоретичний і практичний контекст.

ТЕМА 16. Позакласна та позашкільна робота з історії

Позаурочна робота з історії в сучасній школі. Історичні і суспільствознавчі гуртки і клуби. Історичні олімпіади. Історичні турніри. Мала Академія наук. Оцінювання і заохочення. Шкільний кабінет історії та його місце в організації позакласної роботи з історії. Позашкільна робота з історії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	прак- тичні	лаб.	інд.	ср
1	2	3	4	5	6	7
М о д у л ь 1						
Тема 1. Методика викладання історії в школі: предмет, завдання, місце в ряду психолого-педагогічних дисциплін	2	2				
Тема 2. Образ сучасного педагога	6	4	2			
Тема 3. Сучасні стратегії розвитку шкільної історичної освіти	4	2	2			
Тема 4. Зміст шкільної історичної освіти	12	2	2			8
Тема 5. Пізнавальні можливості учнів як фактор процесу навчання у школі	2	2				
Тема 6. Засоби формування вмінь та ключових компетенцій як компонент змісту шкільної історичної освіти	6	2	4			
Всього годин	32	14	10			8
М о д у л ь 2						
Тема 7. Традиційний урок історії в сучасній школі	12	4				8
Тема 8. Інноваційні методики та технології в історії	4	4				
Тема 9. Усні словесні методи навчання	4	2	2			
Тема 10. Методи роботи з друкованими текстами	6	2	4			
Тема 11. Методи наочного навчання історії	2	2				
Всього годин	28	14	6			8
М о д у л ь 3						

Тема 12. Комп'ютерні засоби навчання та їхнє місце в системі навчання історії.	34	2	2			30
Тема 13. Навчання у грі	4	2	2			
Тема 14. Кооперативне навчання	2	2				
Тема 15 Оцінювання навчальних досягнень на уроках історії	4	2	2			
Тема 16. Позакласна та позашкільна робота з історії	4	2	2			
Всього годин	48	10	8			30
Всього	108	38	24			46

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема: Вирішення конфліктних ситуацій у школі 1. Причини шкільних конфліктів. 2. Стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях. <u>Основна література:</u> • Ковальова І. О. Образ педагога. – Х.: ПФ «Антіква», 2002. – 276 с.; • Молодцова Н. Г. Практикум по педагогической психологии. – СПб.: Питер, 2007. – 208 с.; • Рудакова И. А., Жильцова С. В. , Филипенко Е. А. Конфликтология для педагогов. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2005. – 155 с.	2 год.
2.	Тема: Засоби організації систематичних курсів історії 1. Лінійна структура організації курсу історії. 2. Концентрична структура організації курсу історії. <u>Основна література:</u> • Баханов К. Оновлення змісту сучасної шкільної історичної освіти. – Донецьк: Юго-Восток, 2005. – 326 с. • Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти // стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К., 2003. – С. 13 – 39. • Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.	2 год.
3.	Тема: Сучасні підручники з історії 1. Історія підручникотворення в незалежній Україні. 2. Методичні можливості підручники. 3. Основні прийоми роботи з підручником. <u>Основна література:</u> • Баханов К. Оновлення змісту сучасної шкільної історичної освіти. – Донецьк: Юго-Восток, 2005. – 326 с. • Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.	2 год.

4.	Тема: Засоби формування вмінь та ключових компетенцій як компонент змісту шкільної історичної освіти 1. Поняття про навички, уміння, компетенції. 2. Методика формування умінь. <u>Основна література:</u> • В'яземський Е. Е., Стрелова О. Ю. Методические рекомендации учителю истории: Основы профессионального мастерства. – М., 2001. – 160 с. • Курилів В. І. Методика викладання історії: Навч. посібник. – Х., Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008. – 256 с. • Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.	4 год.
5.	Тема: Ораторське мистецтво 1. Зародження та розвиток ораторського мистецтва. 2. Система критеріїв виразного мовлення. <u>Основна література:</u> • Нельке К. Проведение презентаций. – М., 2007. – 144 с. • Ораторское искусство: Хрестоматия. – Одеса, 2006. – 406 с.	2 год.
6.	Тема: Особливості роботи з історичними джерелами на уроках історії 1. Історичні джерела як основа навчання історії. 2. Методи роботи з історичними джерелами. <u>Основна література:</u> • В'яземський Е. Е., Стрелова О. Ю. Методические рекомендации учителю истории: Основы профессионального мастерства. – М., 2001. – 160 с. • Курилів В. І. Методика викладання історії: Навч. посібник. – Х., Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008. – 256 с. • Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.	2 год.
7.	Тема. Художня література як засіб навчання історії 1. Методика роботи з художніми творами на уроках	2 год.

	історії. 2. Проблеми інтерпретації художніх текстів. <u>Основна література:</u> • Курилів В. І. Методика викладання історії: Навч. посібник. – Х., Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008. – 256 с. • Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.	
8.	Тема. Інтернет на уроках історії 1. Педагогічні сайти та форуми вчителів. 2. Методика роботи з Інтернет-ресурсами. <u>Основна література:</u> • Информационные технологии для историков: Учеб. пособие. – М., 2006. – 236 с. • Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.	2 год.
9.	Тема. Інтерактивне навчання 1. Дискусії як одна із форм навчання. 2. Дебати. <u>Основна література:</u> • Курилів В. І. Методика викладання історії: Навч. посібник. – Х., Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008. – 256 с. • Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.	2 год.
10.	Тема. Оцінювання навчальних досягнень на уроках історії. 1. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. 2. Способи перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів. <u>Основна література:</u> • Курилів В. І. Методика викладання історії: Навч.	2 год.

	посібник. – Х., Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008. – 256 с. • Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.	
11.	Тема. Виховний потенціал шкільних курсів історії 1. Патріотичне виховання на уроках історії. 2. Виховний потенціал історичного краєзнавства. <u>Основна література:</u> • Курилів В. І. Методика викладання історії: Навч. посібник. – Х., Торонто: ТОВ Вид-во «Ранок», 2008. – 256 с. • Пометун О. І., Фрейман Г. О. Методика навчання історії в школі. – К.: Генеза, 2006. – 328 с.	2 год.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вивчення навчальних програм з історії	4
2.	Написання міні-есе щодо змісту шкільного курсу історії	4
3.	Складання плану-конспекту уроку історії	8
4.	Розробка проекту (теми на вибір надані нижче)	30
	Разом	46

Проекти:

1. Молодіжні субкультури: ефективність шкільного виховання.
2. Актуальні форми позаурочної роботи з історії.
3. Інноваційні методики та технології в навчанні: здобутки та проблеми.
4. Розвивальне навчання – ключова педагогічна технологія в системі інновацій.
5. Іноваційна методика «критичного мислення».
6. Кооперативне навчання як навчальне співробітництво.
7. Модульна технологія в навчанні історії.
8. Інноваційна технологія особистісно-орієнтованого навчання.
9. Ігрова модель навчання історії.
10. Інформаційні технології в навчанні історії.

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Курсова робота з курсу.

8. Методи навчання

Лекція, семінарські заняття, застосування інформаційних та ігрових технологій.

9. Методи контролю

Контрольна робота, співбесіда, іспит.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Для заліку

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумко -ввий семестро вий контроль (залік)	Сума
Модуль 1				Модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		

Для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий семестровий контроль (екзамен)	Сума
Модуль 1		Модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	40	100
5	10	5	5	5	5	5	5	5	10		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80 - 89	B	добре	
70 - 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
1 – 49	FX	незадовільно	не зараховано

11. Методичне забезпечення

1. Бази даних.
2. Наочність.

12. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України. – К., 1996.
2. Закон України «Освіта України. XXI століття. 1993 р. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті» // Освіта України. – 2001. - № 29.
3. Закон України «Про загальну середню освіту» // Освіта України. – 1999. - № 25.
4. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті // Освіта України. – 2001. – № 29.
5. Державний стандарт загальної середньої освіти. Історія // Освіта України. – 1997. – 25 липня.
6. Державний стандарт базової та повної середньої освіти (освітня галузь «Суспільствознавство») // Історія і правознавство. – 2004. - № 4 (8).
7. Державна програма «Вчитель». Додаток до Національної доктрини розвитку освіти. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті // Освіта України. – 2001. - № 29.
8. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Інформаційний збірник МОН України. – 2000. - № 22.
9. Болонський процес: нормативно-правові документи. – К., 2004.
10. Програма післядипломної підготовки вчителів (кваліфікаційні вимоги до вчителів історії і правознавства). – К., 2002.
11. Програми середньої загальноосвітньої школи з українською мовою навчання. Історія України 5-11 класи. Всесвітня історія. 6-11 класи. – К., 2001.
12. Програми з історії України та Всесвітньої історії. – К., 2000.
13. Програма з історії України. Суспільно-гуманітарний профіль // Історія в школах України. – 2003. - № 4.
14. Програма з всесвітньої історії. Суспільно-гуманітарний профіль // Історія в школах України. – 2002. - № 2.
15. Програми з історії України та всесвітньої історії для класів фізико-математичного, природничого, технологічного, спортивного профілів // Історія в школах України. – 2003. - № 5.
16. Програми з історії України та всесвітньої історії (для класів універсального, філологічного, художньо-естетичного профілю). – Київ, 2001.
17. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (12-річна школа). Вступ до історії. 5 клас // Історія в школах України. – 2005. - № 1.

18. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Основи правознавства. 9 клас. Людина і суспільство. 11 клас. Людина і світ. – Київ, 2001.

19. Програма курсу «Ми – громадяни України» (9-10 кл.).

20. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (12-річна школа). Етика. 5 клас // Історія в школах України. – 2005. - № 1.

Підручники

21. Власов В., Данилевська. Вступ до історії України. 5 кл. – К., 2005.

22. Михан В. Вступ до історії України. 5 кл. – К., 2005.

23. Данилевська О., Помятун О. Етика. Підручник для 5 класу. – К., 2005.

24. Підручники з історії України. 7-11 кл.

25. Підручники з всесвітньої історії. 6-11 кл.

26. Підручники з громадянської освіти. 9-11 кл.

27. Підручники з практичного правознавства. 8-10 кл.

28. Робочі зошити та зошити для тематичного оцінювання. 5-11 кл.

29. Бабанов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. – Запоріжжя, 2000.

30. Бутенко В.І. Творчо-пошукова діяльність учнів у процесі вивчення історії // Методичний вісник історичного факультету ХНУ. – 2002. - № 1.

31. Бутенко В.І. Проблемність у навчанні історії в середньоосвітніх навчальних закладах // Методичний вісник історичного факультету ХНУ. – 2003. - № 2.

32. Бутенко В.І. Слово про вчителя // Методичний вісник історичного факультету ХНУ. – 2005. - № 3.

33. Бутенко В.І. Рейтингова система оцінювання самостійної індивідуальної та групової роботи (кооперативне навчання) студентів. Предмет «Методика навчання історії» // Методичний вісник історичного факультету ХНУ. – 2005. - № 3.

34. Власов В., Євтушенко Р. Про вивчення навчального курсу «Вступ до історії» у 5 класі загальноосвітніх навчальних закладів України в 2005/06 навчальному році // Історія в школах України. – 2005. - № 1.

35. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004.

36. Зоркіна Н.В. До питання про критичне мислення на уроках історії // Методичний вісник історичного факультету ХНУ. – 2003. - № 2.

37. Євтушенко Р., Понятун О. Про вивчення нового навчального курсу «Етика» у 5 класі загальноосвітніх навчальних закладів України в 2005/06 навчальному році // Історія в школах України. – 2005. - № 1.

38. Концепція громадянської освіти в Україні // Громадянська освіта: Книга для вчителя (Арцишевський Р.А. та ін.). – Львів, 2002.

39. Комаров В. Концептуальні засади шкільної історичної освіти // Історія в школах України. – 1999. - № 3.

40. Кожемяка О.Л., Рибак І.М., Тур Л.І. Пограємо в історію. Збірник матеріалів для самостійної діяльності учнів з історії України в 7-9 класах // Історія і правознавство. – 2004. - № №7 (11), 9 (13).

41. Компетентісний підхід в освіті й оцінюванні навчальних досягнень учнів з історії. Із виступу О.І. Помятун, докт. пед. наук на Всеукр. науково-практ. Семінарі «Гуманітарна освіта в Україні: моніторинг якості» // Історія і правознавство. – 2004. - №23 (27).
42. Кузьменко В. Урок-семінар // Історія в школах України. – 2001. - № 2.
43. Курилів В. Методика викладання історії. – Львів-Торонто, 2003.
44. Методика преподавания истории в школе. – М., 1986.
45. Мокрогуз О. ПК як універсальна складова оптимізації роботи вчителя (3 практики запровадження комп'ютерних технологій на уроці історії) // Історія в школах України. – 2005. - № 1.
46. Наровлянський О.Д. Дидактичний матеріал з основ правознавства. – К., 1999.
47. Огнев'юк В.О., Фурман А.З. Принципи модульності в історії освіти. – К., 1995.
48. Освітні технології. – К., 2001.
49. Помятун О.В., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – Київ, 2004.
50. Помятун О. Інтерактивне навчання як сукупність технологій // Сільська школа України. Інтерактивні технології навчання. – К., 2004. – №№16-17 (88-89).
51. Педагогические технологии. – М.-Ростов-на-Дону, 2004.
52. Про викладання історії у ХХІ ст. в Європі / Бюлетень Бюро інформації Ради Європи в Україні. – 2002. – № 9; сайт: <http://www.col.kiev.ua>.
53. Сиротинко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Харків. – 2003.

Допоміжна

54. Барладін О., Доценко Л., Ісаєв Д. Історичний атлас у комп'ютерному класі. Перше покоління електронних історичних атласів // Історія в школах України. – 2005. - № 1.
55. Вагин А.А. Методика обучения истории в школе. – М., 1972.
56. Вишковський І.В. Превентивне правове виховання. Правознавчий КВК (9-11 кл.) // Історія і правознавство. – 2004. - № 20 (24).
57. Вяземский Е.Е., Стрелова О.Ю. Методика преподавания истории в школе. – М., 2000.
58. Давыдов В. Теория развивающего обучения. – М., 1996.
59. Дусавицкий А.К. Развивающее образование: теория и практика. – Харьков, 2002.
60. Загальна декларація прав людини. – К., 1998.
61. Донской Г.М. Задания для самостоятельной работы по истории средних веков. – М., 1992.
62. Євтушенко Р. Підручники з історії в школах України: погляд на перспективу // Історія в школах України. – 2000. - № 9.

63. Єгоров Т., Мельниченко Б., Василенко Н. Оцінювання і контроль знань учнів в зарубіжній школі // Історія в школах України. – 2000. - № 9.
64. Історія України. Календарне планування. 7-11 класи II півріччя // Історія в школах України. – 2004. - № 23 (27).
65. Каким быть ученику: дидактические принципы построения / Под ред. И. Лернера, Н. Шахмаева. – В 2-х кн. – М., 1992.
66. Кукленко С.І. Тренінг «Права дитини» // Історія і правознавство. – 2004. - № 23 (27).
67. Конституція України. Права і свободи громадян: Навчально-методичний посібник в запитаннях і відповідях. – К., 1998.
68. Кульчицький С.В. Державний стандарт освіти і вимоги до нового покоління підручників з історії // Історія України. – 2001. - № 5.
69. Кравцова М.С. Поділля від найдавніших часів до VI ст. Урок-прес-конференція. 7 клас // Історія і правознавство. – 2004. - №13-14 (17-18).
70. Лупиков К.В. Игры на уроках истории. 10-11 класс. – М., 2003.
71. Лисенко О.В. Батуринська трагедія. Сценарій театралізованого вечора // Історія і правознавство. – 2004. - № 13-14 (17-18).
72. Лещенко Л.В. Пізнавальна гра як один із прийомів інноваційних підходів до проблеми активізації пізнавальної діяльності учнів // Історія і правознавство. – 2004. - № 20 (24).
73. Машіка В.Г. Сімейне право. Брейн-ринг // Історія і правознавство. – 2004. - № 2 (6).
74. Методика обучения истории в средней школе. Ч. 1., ч. 2. – М., 1978.
75. Нові технології навчання. Науково-методичний збірник. Вип. 31. – Київ, 2001.
76. Ольхіна Н.І., Діденко Н.Г., Непран Л.М., Черкаська Л.С. Історичні олімпіади. 8-11 класи. Рекомендації, завдання, відповіді. – Харків, 2004.
77. Про вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін у 2004-2005 навч. році // Історія і правознавство. – 2004. - № 15-16 (19-20).
78. Рагозін М. Громадянське виховання: методологія і організація у світлі європейського досвіду // Шлях освіти. – 1999. - № 4.
79. Рідний край: навчальний посібник з краєзнавства. – Харків. 1999.
80. Святокум О.Є. Історія стародавнього світу. Плани-конспекти уроків. 6 клас. – Харків, 2003.
81. Сушко В.Я. Конкурсні уроки з історії у вечірній школі: практика, пошук, проблеми // Історія і правознавство. – 2004. - № 22 (26).
82. Степанищев А.Т. Методический справочник учителя истории. – М., 2000.
83. Тойнби А.Дж. Постигание истории. Пер. с англ. – М., 1991.
84. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии. Пед. соч. в 6 т. Т. 5. – М., 1990.
85. Фесуненко В.А., Прихно Г.А. Японія. Бінарний урок-діалог з елементами рольової гри з історії та географії. 10 кл. // Історія і правознавство. – 2004. - № 4 (8).

86. Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога. – Х., 2003.
87. Шашура Л. Нестандартні уроки з правознавства у школі. – Тернопіль, 2004.
88. Шашура Л. Нестандартні уроки з історії України та всесвітньої історії у школі. – Тернопіль, 2004.
89. Шкатула О.В. Правова вікторина, присвячена 55-річчю прийняття Генеральною Асамблеєю ООН загальної декларації прав людини // Історія і правознавство. – 2004. - № 21 (23).
90. Эльконин Д.Б. Психология игры. – М., 1999.

13. Інформаційні ресурси

1. Мультимедійний проектор, діaproектор, диски

14. Теми рефератів та контрольних робіт для здійснення поточного й рубіжного контролю знань студентів

1	Предмет методики навчання історії в середньоосвітніх навчальних закладах. Роль і місце в шкільному навчанні історії.
2	Сучасні цілі та завдання шкільної історичної освіти в Україні.
3	Характеристика сучасної системи шкільної історичної освіти в Україні (вивчення історії в умовах профілізації старшої школи).
4	Зміст шкільної історичної освіти: компоненти змісту
5	Проблема методів навчання історії та їх класифікація.
6	Підручник з історії в школі. Які риси, ознаки мають бути притаманні підручнику «нового покоління»?
7	Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії.
8	Науково-популярна та художня література у навчанні історії.
9	Концепція історичної освіти в середньоосвітніх навчальних закладах
10	Державний стандарт базової і середньої освіти. Освітня галузь «Суспільствознавство».
11	Законодавчо-нормативна база розвитку освіти в Україні. Національна доктрина розвитку освіти в Україні про основні цілі сучасної освіти.
12	Концепція історичної освіти ХХІ ст. в середніх закладах Євросоюзу та її порівняльна характеристика з концепцією історичної освіти в середній школі в Україні.
13	Характеристика програм з історії України та Всесвітньої історії.
14	Характеристика курсів «Правознавство» та «Етика».
15	Усні словесні методи навчання: характеристика окремих видів та їх особливостей і відмінностей. Усні словесні методи вивчення емпіричного та теоретичного матеріалу. Прийоми конкретизації
16	Поняття порівняльної і узагальнюючої характеристик як основних

[illegible]

14. Тематика курсових, бакалаврських та магістерських робіт

Курсові роботи

1. Цілі як один із головних факторів процесу навчання.
2. Основні компоненти навчального змісту історичної освіти.
3. Компетентностний підхід у навчанні.
4. Проблема історичних уявлень в психолого-педагогічній та методичній літературі
5. Розвивальне навчання – ключова педагогічна технологія в системі інновацій.
6. Технологія інтенсифікації навчання на основі схемно-знакових опор в учбовому матеріалі.
7. Інноваційна методика критичного мислення.
8. Інноваційна технологія кооперативного навчання.
9. Інноваційна технологія особистісно-орієнтованого навчання.
10. Кейс-метод та шкільна історична освіта.
11. Дослідницька діяльність на уроках історії.
12. Проблемність викладення у шкільних курсах історії.
13. Оцінювання учбових досягнень учнів в інноваційних моделях навчання.
14. Духовний розвиток учнів у системі шкільної освіти.
15. Актуальні форми позаурочної роботи з історії.

Бакалаврські та магістерські роботи.

1. Сучасні реалізації концентричного принципу побудови шкільної історичної освіти.
2. Освітні технології в сучасних умовах.
3. Незалежне зовнішнє тестування: надбання та втрати.
4. Еклективні курси з історії у профільному навчанні.
5. Проектно-дослідницька діяльність у навчанні історії в сучасній школі.
6. Модульна технологія в навчанні історії.
7. Педагогічні можливості інформаційних технологій у сучасному навчанні історії в школі.
8. Сучасні моделі діагностики та оцінювання у шкільній освіті.
9. Розробка контрольно-вимірювальних матеріалів у шкільній історичній освіті: сучасні формати, підходи, проблеми.